ואי בעית אימא אי סבירא לן הקפה ברגל, דכולי עלמא לא פליגי דילפינן פנים מחוץ והכא בהא קא מיפלגי מר סבר הקפה ביד ומר סבר הקפה ברגל ואי בעית אימא דכ"ע הקפה ביד והכא בהא קא מיפלגי מר סבר ילפינן יד מרגל ומר סבר לא ילפינן וסבר ר' יוסי הגלילי הקפה ביד והא מדקתני סיפא ר' אליעזר אומר במקומו היה עומד ומחטא מכלל דתנא קמא לא סבירא ליה, אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא: מר סבר הקפה ביד ומר סבר הקפה ברגל [א](ואי בעית אימא) [ב]ובהא קא מיפלגי מר סבר סביב דמזבח פנימי כסביב דמזבח החיצון ומר סבר כוליה מזבח פנימי במקום חדא קרן דמזבח חיצון קאי: תניא אמר ר' ישמעאל שני כהנים גדולים נשתיירו במקדש [ג](ראשון) זה אומר בידי הקפתי וזה אומר ברגלי הקפתי - זה נותן טעם לדבריו וזה נותן טעם לדבריו: זה נותן טעם לדבריו סביב דמזבח פנימי כסביב דמזבח החיצון וזה נותן טעם לדבריו כוליה מזבח פנימי במקום חדא קרן דחיצון קאי: רבי אליעזר אומר במקומו היה עומד ומחטא: מתניתין מני ר' יהודה היא דתניא ר' מאיר אומר: רבי אליעזר אומר במקומו עומד ומחטא ועל כולן היה נותן ממעלה למטה חוץ מאותה שבאלכסון שנותן ממטה למעלה רבי יהודה אומר: ר' אליעזר אומר במקומו עומד ומחטא ועל כולן הוא נותן מלמטה למעלה חוץ מזו שהיתה לפניו ממש שנותן ממעלה למטה כי היכי דלא ניתווסן מאניה: הזה ממנו על טהרו של מזבח: מאי "טהרו"? אמר רבה בר רב שילא פלגיה דמזבח כדאמרי אינשי טהר טיהרא והוי פלגיה דיומא מתיבי *כשהוא מזה אינו מזה לא ע"ג האפר ולא ע"ג הגחלים אלא חותה גחלים אילך ואילך ומזה אלא אמר רבה בר רב שילא על גלויה דמזבח כדכתיב וכעצם השמים לטהר" תניא אומר בצד צפוני הוא נותן רבי יוסי אומר בצד דרומי הוא נותן במאי קמיפלגי מר סבר *פיתחא בדרום קאי ומר סבר *פיתחא בצפון קאי, דכ"ע מידא היכא תמטן מתנות דקרנות התם יהיב על גגו, מאי טעמא? אמר קרא וטהרו וקדשו" מקום שקדשו שם טהרו: שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון: דאמר קרא ואת כל דם הפר ישפוך וכי נפיק, בהדיא פגע ברישא: ושל מזבח החיצון היה שופך על יסוד דרומית: *ת"ר יסוד המזבח זה יסוד דרומית אתה אומר יסוד דרומית או אינו אלא יסוד מערבית? אמרת ילמד ירידתו מן הכבש ליציאתו מן ההיכל מה יציאתו מן ההיכל בסמוך לו ואי זה? זה יסוד מערבי אף ירידתו מן הכבש בסמוך לו, ואי זה? זה יסוד דרומי תניא ר' ישמעאל אומר זה וזה יסוד מערבי ר' שמעון בן יוחאי אומר זה וזה יסוד דרומי בשלמא ר' ישמעאל קסבר ילמד "סתום" ממפורש אלא ר' שמעון בן יוחאי מאי טעמא? אמר רב אשי קסבר פיתחא בדרום קאי, תנא דבי רבי ישמעאל כדברי רבי שמעון בן יוחאי "זה וזה יסוד דרומית" וסימניך משכוה גברי לגברא: אלו ואלו מתערבין באמה ויוצאין וכו': תנו רבנן *מועלין בדמים דברי ר' מאיר ור' שמעון, וחכ"א אין מועלין בהן

עד

ואי בעית אימא אי סבירא לן · והקפה במזבח הפנימי ברגל היא כהקפה דחיצון דכולי עלמא ילפינן פנים מחוץ לפנין ימין אלא סבירא להו להני תנאי דהקפה ביד ובמקומו עומד ומחטא לכל הקרנות לפי שאינו צריך להקיף ברגל שהרי כלו אינו אלא אמה על אמה: **מכלל דת"ק** · לא שני ליה בין הקפת פנימי לחיצון אלא שניהן ברגל ותנא קמא דמתני' רבי יוסי הגלילי היא דהא טעמיה קאמר בברייתא: **סביב דמזבח פנימי** · דכתיב ביה "על קרנות המזבח סביב" (ויקרא טז): **כסביב דמזבח חיצון** · מה זה ברגל אף זה ברגל: **במקום חדא קרן** · שהקרן של חיצון אמה על אמה: **מסייעין רבי יהודה היא** · דמשמיע ליה דאמר משום רבי אליעזר הכי: **ועל כולן הוא נותן ממעלה למטה** · בזו שלפניו על כרחו כדי שלא יזוב הדם לתוך בית יד דאוחיל ונבוה הוא יותר מיהו צריך להיות ראשי אצבעותיו למעלה ואם מושך מלמטה למעלה הדם זב לתוך בית יד וכאותן של צדדין נותן כדרך שהתחיל בזו חוץ מאותה שבאלכסון שהיא רחוקה ואם בא למשוך מלמעלה למטה מורח הוא לו להיות כפוף ופשט זרועו עד כלות המתנה אלא משפשף גופו ופשט זרועו מתחיל למטה וזוקף והולך למעלה: **ועל כולן נותן מלמטה למעלה** · שכך נוח לו לכל הרחוקות: **דלא ליתווסי מאניה** · כדפרישית: **פלגיה דמזבח** · באמצע גובה כתלו: **טהר טיהרא** · תרגום של צהרים (בראשית מג) שהוא בחצי היום: **מגביה אומר בצד צפוני היה נותן** · כל שבע הזאות תנא קמא סבר פתח הפרוכת בדרום וכי נפיק במערבית דרומית פגע והתם לא יהיב ברישא חיסור דקרנות כדאמרן עד דנפיק למזרחית דרומית ויהיב והדר למערבית דרומית לשמאל משום דבהא איחייב ברישא כדאמרן לעיל ומשם למערבית לפונית לפונית מזרחית והתם תמריה לחיסור יהיב שבע הזאות: **ורבי יוסי סבר פתח בצפון** · כדקאמר במתני' הלך במזרחית לפונית מתחיל ובדרומית מזרחית מסיים והתם יהיב להזאות: **במקום שקידשו** · בקרנותיו שם טהרו בהזאות: **דאמר קרא** · גבי פר כהן משיח ואת כל דם הפר וגו' (ויקרא ד) ותניא בתורת כהנים ספר לרבות פר יום הכפורים שיהא שיריו נשפכין ליסוד אשר פתח אהל מועד זה יסוד מערבי: **יסוד המזבח** · האמורה בחטאת החיצונה: ה"ג אמרת ילמד ירידתו מן הכבש וכו' ירידתו מן הכבש בחיצונות ליציאתו מן ההיכל ושירים הפנימיים ביה: **זה וזה** · חיצונות ופנימיות: **ילמד סתום** · חיצונות שלא פירש בהן לאיזה יסוד: **מן המפורש** · מן הפנימיות שכתוב בהן "אל יסוד המזבח אשר פתח אהל מועד" (שם) והוא יסוד מערבי: **קסבר פיתחא** · דהיכל בדרומו של מזבח קאי הלכך יסוד אשר פתח אהל מועד היינו דרומי: **תנא דבי רבי ישמעאל כדברי ר' שמעון בן יוסי זה וזה יסוד דרומי** · בבית מדרשו של ר"ש בן יוחי היו שונין משנת רבי ישמעאל וגורסין בה זה וזה יסוד דרומי לומר חזר בו רבי ישמעאל: **וסימן** · שלא תטעה לומר זה וזה יסוד מערבי היו שונין: **משכוה גברי לגברא** · תלמידי ר' שמעון משכו את ר' ישמעאל לומר כדבריהן:

אלא

דאמר קרא אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד · ולא גרסינן בהאי פגע ביה ברישא ולעיל בפרק אמר להם הממונה (דף לג.) פי' אין מעבירין על המצות גרסינן: **משכוה** גברי לגברא · כפי' איזהו מקומן (זבחים דף נג:) איתא נמי וגרס רש"י התם זה וזה יסוד מערבי וסימן משכוה גברי לגברא ומפרש רש"י וזה לשון תלמידי רבי ישמעאל שהן רבים משכו את ר"ש בן יוחי לומר כדבריהם ולא נראה לר"י דבפרק בתרא דזבחים (דף קיט:) פליגי נמי רבי ישמעאל ור"ש בקרא דאל המנוחה ואל הנחלה דר' ישמעאל אומר זו וזו שילה ור' שמעון אומר זו וזו ירושלים תנא דבי ר' ישמעאל כדברי רבי שמעון זו וזו ירושלים וסימן משכינהו גברא לגברי ומפרש רש"י ר' שמעון בן יוחי שהיה יחידי משך את תלמידי ר' ישמעאל להגיה דברי רבם והשתא קשה הואיל וזה סימן דאדרבה דרך הוא שרבים מתגברין ומושכין את היחיד וא"כ אתי למיטעי ולומר איפכא גברי לגברא א"כ מה סימן הוא ועוד דהא באיזהו מקומן אי איפכא גברי לגברא א"כ אתי למיטעי ע"כ נראה כמו שפירש"י כאן זה וזה יסוד דרומים מיהו הכא משום גברי לגברא פירוש ר"ש בן יוחי שהוזכר שמו ושם אביו משך תלמידי רבי ישמעאל שהוזכר שמו ולא שם אביו לומר כדבריו וה"נ נמי בפרק בתרא דזבחים (נ"י שם) וכן פי' בערוך בערך משך ולפי"ז לא גרסינן בתרוייהו גברא לגברי כגירסת רש"י דהתם נראה ולא קשה מה שהקשיתי שלא אתי למיטעי ולהפך הסי' ולומר גברי לגברא די"ל דזה היה יחוס שרבי שמעון האריך ימים אחר רבי ישמעאל ותלמידי רבי ישמעאל נמשכו ללמוד לפניו אחר פטירת רבם ואדרבה דמילתא היא כל המושך אחר חבירו נקרא בין שהם רבים בין שהוא יחיד יש לו לומר כדברי מי שהוא נמשך אחריו:

עד

רבינו חננאל

איבעית אימא אי סבירא לן הקפה ברגל כולי עלמא ילפינן פנים מחוץ והכא בהא פליגי ר' יוסי סבר סביב דמזבח הפנימי בעינן ודך יכון כסביב דמזבח החיצון. ור"ע סבר (סביב דמזבח) [כוליה מזבח] הפנימי במקום חדא דקרן מזבח החיצון קאי כולו מזבח הפנימי אמה הוא וקרן מזבח החיצון אמה: תניא ב' כהנים נשתיירו ששימשו במקדש ראשון אחד אומר בידי הקפתי ואחד אומר ברגלי הקפתי כלומר אירע קרי באחד מהן ונכנס השני ושימש תחתיו תשתיירו שניהן. ר' אליעזר אומר במקומו היה עומד ומחטא ועל כולן היה נותן מלמטה למעלה חוץ מזו שהיתה לפניו שנותן מלמעלה למטה. מתניתין מני ר' יהודה היא דתניא ר' יהודה אומר ר' אליעזר אומר על כולן הוא נותן מלמטה למעלה חוץ מזו שהיתה לפניו ממש שנותן מלמעלה למטה כי היכי דלא נתווסו מאניה כלומר אם יזה מלמטה למעלה חיישינן שמא ישול הדם על בגדיו ויטנפו כליו: הזה על טהרו של מזבח ז' פעמים כו' אתינן לאוקימיה פלגא דמזבח ודחינן ואוקימנא גילויא דמזבח וכיון שהעמידנו טהרו של מזבח גילויו כלומר אינו מזה ע"ג הגחלים ולא ע"ג אפר אלא חותה אלו ואלו ומגלה גוף המזבח ומזה על הזהב עצמו ובאותו המקום במזבח מזה. תניא ר' תנא אומר בצד דרומי היה מזה ור' יוסי אומר בצפונו ולדברי הכל הקפה ביד ולא ילפינן הקפה מרגל. ור' תנא סבר פתחא בדרום קאי ומתיכא תפיק התם מזי. ור' יוסי סבר פתחא בצפון קאי כו' ודכ"ע מידא היכא דתמטן מתנות דקרנות התם יהיב ברישא מ"מ אמר שמואל דאמר קרא וטהרו וקדשו במקום שמקדש שם מטהרו. שירי הדם היה שופך אל יסוד מערבי דקי"ל אין מעבירין על המצות וכי נפיק מן ההיכל ביסוד מערבי פגע ברישא ושל מזבח החיצון ביסוד דרומי כדתנן שהכבש היה לדרומו של מזבח. וכי נחית מן הכבש ליסוד דרומי פגע ברישא פי' הא דאמר מפורש הוא דם הפר שנשפך ביסוד מערבי שנאמר ואת כל הדם ישפוך אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד. הנה מפורש ביסוד המזבח שהוא כנגד פתח אהל

תוספות ישנים

דבעי' הקפה אתיא ולא שני חסרין. ע"כ: ומחטא כרבי יהודה סי'. ואתיא

[illegible]

פה א ב ג מיי' פ"ד מהל' עבודת יוה"כ הל' ג:
פו ד מיי' פ"ב מהלכות מעילה הלכה יא:

זבחים נח: לעיל מו.
[תוספ' פ"ג]
[לעיל נח:]
זבחים נג.
שם מו. מעילה יא.

הגהות הגר"א
[א] גמ' (ואי בעית אימא) תא"מ: [ב] שם בהא צ"ל ובהא: [ג] שם (ראשון) תא"מ (ועי' פ"י):

מח' חנניא ור' יוסי
במקום מזאת כנגד העדות
צריכה על גבי טהרו של המזבח

חנניא:

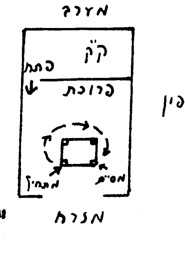

ר' יוסי:

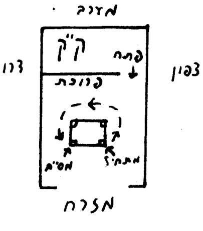

ויקרא ד:ז - בהזאות החיצוניות
ולקח הכהן מדם באצבעו ונתן על קרנות מזבח העולה ואת כל דמו ישפוך אל יסוד המזבח

נושא/מגנה
כ"מ ר' יהודה
ב' בזות הקבלת ר"א
בחמתן דם על קרנות
מזבח הזהב

נושא/מגנה
דזות המהו 'טהרו'
על המזבח דצ"ן
זורק את הדם

נושא
מקום מאזות
על הכוהן לצ
הרבות דתל
טהרו

נושא
באיזה יסוד
של מזבח החיצון
שפכו השיריים
של 1) הפנימיות 2) החיצוניות

נושא
מח' תנאים בדינן
מעילה בדם הקרבנות
אחרי זריקתן על
המזבח